

Želodek, kaj se skriva pod nogami?

Emilija Jareb, prof. geografije in dipl. sociologinja kulture, vzgojiteljica
predšolskih otrok, Vrtec Črnuče

Povzetek

Otroci s svojo radovednostjo, z željo po novem znanju in lastno aktivnostjo, preizkušajo svoje sposobnosti, s tem pa krepijo svojo samozavest, odnos do samega sebe, sočloveka in narave. Vloga odraslega je pri tem neizmerno pomembna, saj je s svojo aktivnostjo, odnosom do narave in zgledom otrokom vedenjski in učni vzor. V prispevku je predstavljen primer raziskovanja tal v gozdu s poudarkom na lastni aktivnosti otrok.

Ključne besede: živa narava, neživa narava, gozd, gozdna tla, zgodnje naravoslovje

V današnjem času hitrega načina življenja, še hitrejšega razvoja tehnologije in nenehnega pomanjkanja prostega časa, otroci težko zadovoljijo svoje potrebe po bivanju v naravnem okolju, igri ter raziskovanju sveta okoli sebe. Zato je pomembno, da se učenje zgodnjega naravoslovja otrokom omogoči in začne že v predšolskem obdobju, saj *»z naravoslovnimi vsebinami vplivamo na procesno spreminjanje celostne osebnosti otroka in s tem na njegov odnos do narave«* (Katalinič 2010, str. 9). V Vrtcu Črnuče si prizadevamo omogočiti otrokom vsakodnevno bivanje, raziskovanje in igro v naravnem okolju. Da smo pri tem uspešni, bogatimo svoje znanje s sodelovanjem v različnih projektih, si izmenjujemo primere dobrih praks in jih vpeljujemo v delo z otroki. Z mednarodnim Erasmus+ projektom Zeleno srce želimo spodbuditi strokovni kader, da naj bo bivanje v gozdu ali v kateremkoli drugem naravnem okolju čim pogostejše, v vsakem vremenu in naj se ga uporabi za doseganje ciljev vseh kurikularnih področij, pri tem pa ne pozabi na prosto igro in samostojno raziskovanje otrok. Želimo jim ponuditi spodbudno učno okolje, kjer se bodo

dobro počutili, med seboj sodelovali, se igrali in razvijali spoštljiv odnos do narave.

Od samega začetka projekta Zeleno srce otroke spremlja maskota z imenom Želodek, ki na otroke deluje čarobno, vznemirljivo, predvsem pa motivacijsko. Otroci se z njim pogovarjajo, mu pripovedujejo svoje dogodivščine, vključujejo v svojo igro in raziskovanje. Velikokrat nas spremlja v gozd, kjer izvajamo dejavnosti iz različnih področij Kurikuluma, največkrat pa iz področja narave. V naši gozdni igralnici smo že raziskovali drevesa in drugo gozdno floro, živali in njihova bivališča, jo opazovali v vseh letnih časih, vremenskih pogojih in z vsemi čutili, se pogovarjali o gozdnih pravilih in skrbnem ravnanju z gozdom. Nismo pa se dotaknili dejavnika, ki je pomemben za ves živi svet, po katerem vsak dan hodimo, ga spreminjamo in pomembno vplivamo na obstoj živega sveta. To so tla.

Z Želodkom raziskujemo gozdna tla

Pri raziskovanju smo s pogovorom, razlago, pripovedovanjem, opisovanjem, opazovanjem, primerjanjem, z lastno aktivnostjo in z lutko spoznavali tla, tako v splošnem pomenu kakor tudi na konkretnem primeru v gozdu.

Z uporabo različnih naravoslovnih orodij so raziskovali tla tako na terenu, kakor tudi v igralnici, informacije pa so pridobili tudi z IKT sredstvi, v strokovni literaturi in na fotografijah.

Pri izvajanju dejavnosti smo sledili ciljem, da otrok odkriva živo in neživo naravo, opazuje in samostojno raziskuje gozdna tla, razvija spoštljiv odnos do živih bitij in se uri v primerjanju ter sklepanju.

Prst, tla, zemlja

Naše raziskovanje smo začeli tako, da sem otrokom postavila vprašanja: *Kaj so tla? Kaj je prsti? Kaj je zemlja?* Odgovori so bili različni. Tla so definirali kot nekaj po čemer hodimo: pločnik, makadam, pesek, pot. Za prst so rekli, da je to del telesa, pri besedi zemlja sta bila podana dva odgovora. Prvi je bil, da je to nekaj, v kar posadimo rože ali pa je na vrtu, drugi pa, da je to planet. Slednji odgovor je

bil izhodišče za nadaljnjo diskusijo. Otroci so znali povedati, da je naš planet sestavljen iz vode in kopnega. Na fotografiji, ki je prikazovala prerez Zemlje, smo pogledali njeno sestavo in se seznanili, da so tla vrhnja plast oziroma preperel del zemeljske skorje. Povedali so tudi, da površje ni povsod enako, da imamo gore, puščave, travnike, reke, jezera. Na podlagi fotografij, ki prikazujejo različna naravna okolja so ugotovili, da v nekaterih okoljih rastline ne morejo rasti, kot na primer območja večnega snega in ledu, puščave, skalnato gorovje, jamski svet, spet na drugi strani pa imamo območja, ki so bogata z rastlinjem – gozd, travniki, obdelovalne površine, parki. V celotno zgodbo je bil vključen Želodek, ki je otroke spodbujal k razmišljanju o gozdnih tleh. Pred odhodom v gozd, so na list papirja narisali, kaj je po njihovem mnenju na površju tal in kaj pod. Ena izmed deklic je narisala vodo, saj jo je videla, ko je obiskala jamo in je sklepala, da je tako tudi v gozdu. Prst so pobarvali z dvema različnima voščenkama, s svetlejšo in temnejšo rjavo, saj so predvidevali, da je prst tema zato, ker je pod njo voda. K risbi so dodali tudi drobne živali, korenine, listje, drevesa, grm, odpadle veje, gozdne plodove, kamne, mikrobe in viruse ter luknje.

Slika 1: Risanje gozdnih tal pred odhodom v gozd

Pojdimo v gozd

Raziskovanje smo nadaljevali v gozdu. Poiskali smo prečni profil tal, kjer so bile vidne vodoravne plasti. Podrobno smo si vsako plast ogledali, potipali, povohali in opisali značilnosti. Otroci so ugotovili sledeče, da je na spodnjem delu prereza več kamnov, kakor na zgornjem delu prereza, da so plasti v prerezu različnih barv in da je vlažnost različna. Svoje ugotovitve so primerjali s predvidevanji iz igralnice. Pridobljeno znanje so znova pretočili na list.

Slika 2: Opazovanje useka v gozdu

S pomočjo povečevalnih stekel so si pobližje ogledali prst, najdene žuželke pa so si ogledovali v opazovalnih lončkih. S pomočjo določevalnih ključev smo žuželke tudi poimenovali. Pri svojem raziskovanju so otroci neizmerno uživali, se veselili vsakega zaklada, ki so ga našli skritega pod listjem in ga delili s svojimi prijatelji. Tudi otroci, ki prihajajo iz manj spodbudnega okolja, ki so na govornem in komunikacijskem področju šibki, so svojo navdušenost radi delili tako z vrstniki kakor tudi z nama.

Najzabavnejši del raziskovanja v gozdu je prišel na koncu, ko je deklici, ki je naredila iz zemlje in vode kroglico, sledila velika večina ostalih otrok. A tudi tu se naše raziskovanje gozdnih tal ni končalo, saj smo nekaj prsti vzeli s seboj v vrtec

in glede na pridobljeno znanje naredili model gozdnih tal. Z ostankom prsti so se otroci prosto igrali in pustili svoji domišljiji prosto pot.

Slika 3: Izdelava modela gozdnih tal z obravnavanega območja v gozdu

Zaključek

Otroci so z različnimi metodami dela, predvsem pa skozi igro in lastno aktivnostjo prišli do novega znanja o tleh, ki so zelo pomemben del narave, ki pa je mnogokrat prezrt. Ugotovili so, da so tla s svojimi hranili in vodo hrana za rastlinski svet, da se rastline s svojimi koreninami v zemlji pritrjujejo, da lahko rastejo in se upirajo vetru. Hkrati zadržujejo vodo, ki je pomembna za rastline in živali. Slednjim, majhnim in velikim, nudijo dom in skrivališče. Žal ne moremo mimo dejstva, da so tla deležna tudi mnogo negativnih vplivov, tudi s strani človeka, zato je še toliko bolj pomembno, da otroke že v zgodnjem obdobju opolnomočimo z znanjem z upanjem, da bodo kot odrasli posamezniki odgovorni in spoštljivi do narave.

Literatura:

Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin.

Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.